25ՐԴ ՏԱՐԻ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1894 — ԹԻՒ 906

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 Թիւ	75 ղրշ.	Մէճիտ
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
»	75 »	25 »	»
Օտար երկիր	300 »	25 ֆրանք	
Ռուսիա	300 »	10 րուպլի	

Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
[Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ. փոստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ]։

غلطه‌ده اسکی بانق عثمانیه
حیره‌نیك غزته‌سی اداره‌سنه

10 ՓԱՐԱՅ

ՄԵՐ ՄՕՏԸ

Մեզի շատ մօտ գաւառի մը հետ մեր յարաբերութեանց ճիշդ վիճակը պարզած չե՞նք ըլլար արդեօք քիչ մը բարեփոխելով հին առած մը։ Եթէ ըսենք «աչքի մօտ, սրտէ հեռու», ճշմարտութիւնը միայն խօսած կ'ըլլանք Պրուսայի համար։ Պոլսէն քանի մը ժամ անդին է այդ մեծ նահանգը, սակայն այնտեղի հայերուն թեմական եւ կրթական գործերը երբեք այնքան ուշագրաւ չեն եղած որքան մենէ շատ հեռու գտնուած անկիւններու հայոց գործերը։

Այս խորթութեան գլխաւոր պատճառն այն է անշուշտ որ հազիւ թէ 4-5 օրեկան հայերէն լեզուով օրաթերթ կը թափանցեն հոն ուր ամէն օր Պոլսէն երթեւեկութիւն կայ։ Բայց ի՞նչ ընեն թերթերը, քանի որ մէջի գրուածը անոնց համար «ձայն բարբառոյ» է, ամէն բան մը հասկնալու անընդունակ է ժողովուրդը, վասն զի բոլորովին անգիտակ է իր մայրենի լեզուին, թէեւ ամէն տարի 600 ոսկիէն աւելի գումար մը կը ծախսուի դպրոցներուն։

Բայց եթէ անոնք մեզ չեն հասկնար, մենք զիրենք հասկնալու պարտաւոր ենք։ Վերջի ժամանակներս մեր առած տեղեկութիւնները Պրուսայի մեզի նոյնպէս եւ ընդհանրութեան ալ քիչ մը գոհունակութեան հետ շատ մըն ալ տրտմութիւն պիտի պատճառեն։

Նախ գոհունակութենէն սկսինք։ Պրուսայի եկեղեցիին թաղական խորհուրդը յաջողած է քանի մը տարուան մէջ 2,000 ոսկիի հասոյթի աւաւելութիւն մը ձեռք բերել, ինչ որ մեծ ապացոյց մըն է բարեխղճութեան եւ խելացի մատակարարութեան — մանաւանդ որ կը կարծենք թէ դպրոցի ծախքերը է որ խորած են։

Մինչեւ հոս աղէկ, բայց դրամին պատիւը իր էութեան մէջ չի կայանար, մատուցած ծառայութեանցը մէջ է։ Հետաքրքրական պիտի ըլլար գիտնալ թէ ի՞նչ նպատակի յատկացուեցաւ այդ 2,000 ոսկին։ Մեր առած տեղեկութեանց նայելով, 400 ոսկիի մօտ գումար մը ծախսուած է դպրոցներու վերանորոգութեան։ Անշուշտ ասոր ըսելիք մը չի կայ։ Իսկ մնացա՞ծը։ Այդ մնացածին գործածութեան վրայ գաղափար մը ունենալու համար ըսենք թէ 200 ոսկի ծախսուեր է միայն եկեղեցիին գորգ մը գնելու. ասկէ կրնանք ենթադրել թէ միւս ծախքերն ալ ինչ մտածութիւններով եղած են. զարդարա՞նք, զարդարա՞նք, զարդարա՞նք. կ'ըսուի թէ ամբողջ այդ մնացած գումարը եկեղեցիի զարդարանքներու նուիրած են։

Ի՞նչ կրնանք ըսել — եթէ ըստոյգ է այս տեղեկութիւնը, եւ ստոյգ չըլլալուն ալ ո՛ եւ է պատճառ մը չի կայ, — բաւական պիտի ապշինք պրուսացի վաճառականներու խելքին վրայ։ Անոնք իրենց կեանքին մէջ շռայլ չեն, պարզ վաճառական մարդիկ են, չենք կարծեր որ իրենց անձնական խնայած դրամը երբեք ուելորդ, անպէտ զարդարանքներու ծախսեն, «դրամը դրամ պէտք է բերէ»ն իրենց սկզբունքն է. արդեօք չա՞տ խստապահանջութիւն է փափաքիլ որ հանրային դրամին համար ալ այդ սկզբունքին հետեւին։

Եթէ հանրային դրամը յատկացուի մարդ պատրաստելու՝ իր տոկոսը հարիւրապատիկ արտադրած կ'ըլլայ, բայց երբ թաղականները այս ճշմարտութիւնը ըմբռնելու կարող չեն, գէթ իրենց խելքին դիւրամատչելի միւս ուղղութեան հետեւին այն է դրամը անպէտ չփճացնել։ Այդ 1,500 ոսկին որ մանր մունր գնումներով անօգուտ մնաց կրնար անշարժ կալուածի մը յատկանալով զգալի կերպով աւելցնել եկեղեցապատկան հասոյթները։ Այս խնդրին վրայ քիչ մը աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ հետաքրքրութեամբ պիտի իմացուէին, եթէ Պրուսայի թաղականները ուզէին հաղորդել հանրութեան։

Իսկ մենք այս կարծիքները իրենց կը յայտնենք ապագային համար։ Հաւանական է որ հասոյթներու աւաւելութիւնը շարունակէ այսուհետեւ ալ։ «Աստուած նորէն տայ նորէն խնդացնէ» կ'ըսեն. մենք ալ այս կարծիքները կը յայտնենք որպէս զի Աստուած եթէ նորէն տայ . . . նորէն չլացնէ։

ԶԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

«Մարդիկ կան որ, երբոր զրպարտական զրոյց մը կը պտըտի իրենց մասին, ուսերնին կը թօթուեն եւ թող կուտան որ ըսեն, չատանալով արհամարհանքով պատասխանել չար խօսքերուն։

«Ուրիշներ կան ընդհակառակը որոնք կը նկատեն թէ այդ կերպ վարուիլը քաջալերութիւն մըն է չար լեզուներուն եւ թէ լաւագոյն է անմիջապէս աղբիւրներուն դիմել՝ կարելի եղածին չափ շուտ լռութեան դատապարտելու համար զրպարտիչները։

«Որո՞նք իրաւունք ունին։»

Ֆիկառօի այս հարցման պատասխանները, ինչպէս միշտ, երկու դասակարգի կը բաժնուին. ոմանք «առաջինները» կ'ըսեն, ուրիշներ «երկրորդ»ները։

Օրիորդ մը, որ հաւանօրէն բնաւ չէ տանջուած չարախօսութեան մը հետեւանքներէն, կը գրէ.

«Զարախօսութիւնը կը ծնի վատ մարդերէ որոնք կը յուսան ատով մինչեւ իրենց խոնարհեցնել զքեզ, կամ ողորմելի նախանձոտներէ որոնք կը նկրտին զքեզ նուաստացնել՝ քիչ մը փայլ տալու համար իրենց անձին։

«Հետեւաբար, ինքզինքը արդարացնել ուզելը կարեւորութիւն տալ է այնպիսի բանի մը որ ամենէն ցուրտ անտարբերութեան եւ ամենէն ջախջախիչ արհամարհանքի արժանի է միայն։»

Պ. Շառլ Ռեմոն կը գրէ.

«Պարապ տեղը ինքզինքը տանջել եւ յոգնեցնել է՝ չարախօսութեան մը աղբիւրը փնտռելու ելլել։ Լաւագոյն է ժամանակը նուիրել գիրք մը գրելու կամ լաւ գործ մը կատարելու։

«Ցետոյ, պէտք է ըմբռնել թէ ժամանակը արդարադատ մեծ դատաւոր մըն է որ մարդիկը եւ իրերը իրենց տեղը կը դնէ։ Տասը տարուան անընդհատ աշխատութիւն եւ ուղղամտութիւն լաւագոյն պատասխանն են զոր կարելի ըլլայ տալ անոնց որոնք չարախօսութիւնը իրենց բան-գործ ըրած են։

Անոնք որ քեզ կը ճանչնան, գիտեն թէ սիրելու են քեզի. գաչով մնացեալներուն, անոնց զգացումը անտարբեր թողելու է քեզի։ Ալեքսադրի պէս ես ալ կը մտածեմ թէ «ամենուն բարեկամը ինծի համար չէ»։»

Անոնք որ կեանքի վրայ այսքան իմաստասիրական ըմբռնում չունին, բոլորովին տարբեր եղանակով կը մտածեն։

«Ան որ յարձակման մը կամ ամբաստանութեան մը ենթակայ կ'ըլլայ պէտք է պաշտպանէ ինքզինքը, կը գրէ կին մը։ Պահած լռութիւնը որչափ ալ արհամարհանքէ յառաջ եկած ըլլայ, թշնամիներուն եւ չարամիտներուն աչքին՝ վախ կամ ինքզինքը յանցաւոր խոստովանիլ պիտի նշանակէ։

«Եթէ ոմանք նիզակ ունին, միւսներն ալ գոնէ վահան ունենան։

«Ի միջի այլոց, անցեալ ձմեռ այսպիսի դէպք մը պատահեցաւ իմ շրջանակիս մէջ։

«Կին մը մայրը կորսնցուց եւ խոր ու սաստիկ ցաւ զգաց։ Իր ընտանիքը, որուն մէջ կը գտնուէին թունալից սըրտով, կծու լեզուով եւ չարանախանձ ազգականուհիներ, փութացին լուր տարածել թէ այդ կինը ուրախութեամբ կ'անցընէր իր սուգի օրերը, հեռուն, ջերմուկներու մէջ, որոնք դատարկապորտներու եւ հաճոյամոլներու որջն են։

«Երբոր այդ կինը, որ ճշմարիտ արցունքով ու հեծկլտանքով կուլար իր մօրը վրայ, իմացաւ այդ չարախօսութիւնները որոնք իր հոգիին ազդեցին եւ արիւնոտեցին զայն, վիրաւորելով իր ամենէն սրբազան յիշատակները, իր ամենէն սիրելի եւ նուիրական զգացումները, զսպանակէ մը մղուածի պէս դուրս ելաւ այն թմրութենէն ուր զինքը մղած էր իր ցաւը։

«Ցիչեց գործին խորը երթալ, տարածուած նենգաւոր զրոյցներուն աղբիւրին իսկ դիմել, եւ քաջցրաբար, իբր մօրը եւ փափկանկատութեան տէր կին, սիրտը բարձր, հոգին ուղիղ, անկեղծօրէն հարցափորձեց յանցաւորները։

«Ասոնք, շուարած, տեսնելով որ իրենց գարշութիւնը երեւան ելած է, ընդվզեցան, դատապարտեցին այդ չարախօսութիւնները, գոռացեցան, ըսին որ այդ զրոյցը «նշանակութիւն չունէր», իրենցմէ մէկուն հիւանդոտ ջղոտութիւնը մէջտեղ բերին, վերջապէս իրենց վարմունքովը հաստատեցին եւ ծանրացուցին իրենց թշնամանքը։

«Հիմակ ամէն բան լմնցած է։ Ուզած յառաջ եկած է։ Ցարաբերութիւնները, որոնք միշտ ձգտուած էին, կտրուեցան։

«Թշնամանուած կինը չի ցաւիր իր ըրածին համար։ Իրաւունք ունի։ Գլուխ ծռելը ու թշնամանքը թողուլ անցնիլը վատութիւն մը կամ խոստովանութիւն մը պիտի ըլլար։ Տիղմը այս անգամ չափէն աւելի աղտոտած էր, լեղին շատ խորունկը թափանցած էր, եւ հարկ էր գլուխ վերցնել, իր պաշտպանութեան իրաւունքները արժէւորել, եւ մեռած սիրականին համար յարատեւ անձնուիրութիւնն ու որդիական սէրը մէջտեղ դնել։»

Շատեր տարբերութիւն մը կը դնեն բարոյական վիճակի մը եւ նիւթական վիճակի մը դպչող չարախօսութեանց միջեւ.

«Երբոր չարախօսութիւնը որոշ իրողութեան մը կը վերաբերի, առանց վարանելու հերքեցէք։

«Երբոր ձեզի համար ըսեն թէ կեղծ թուղթ մը շինած էք, ապօրէն ընտանիք մը կազմած էք, հայրերնիդ մարդասպան մըն էր, մազերնիդ կը ներկէք կամ կեղծ ակռա կը դնէք, մի' վախնաք կարելի եղածին չափ հրապարակաւ եւ առանց ո եւ է կեղծ ամօթխածութեան ձեր զրպարտիչները կարմրցնելէ։

«Զարախօսներուն մեծ մասը այն վստահութիւնն ունին թէ անպատիժ պիտի մնան եւ իրենց չար խօսքերը կը տարածեն անոր համար որ գիտեն, աւա՜ղ, թէ ատոր պատճառաւ իրենց գըլուխը բնաւ չպիտի ցաւի։

«Մարդիկ կան որ կ'ըսեն. «Թող ինծի համար գրեն թէ մայրս մեռցուցած եմ կամ Թիրանեէն ելած եմ, չեմ պատասխաներ, որպէս զի այդ սրիկաներուն միջոց տուած չըլլամ իրենց ըսածը տարածելու։» Ատեն մը ես ալ այդ կարծիքէն էի. բայց հիմակ փոխուած եմ։ Ամենէն գործնական բանն է ստախօսներուն քիթը իրենց սուտին մէջ խոթել, ամենուն աչքին առջեւ խայտառակել զանոնք, առանց վախնալու ձախորդ աղմուկ մը յարուցանելէ։

«Աւելորդ է ըսել որ եթէ չարախօսութիւնը գնահատման մը կը վերաբերի եւ ոչ նիւթական իրողութեան մը, պէտք է կա՛մ արհամարհել կա՛մ այնպէս մը ընել որ սպարզամիտը հերքեն զայն։

«Մէկ խօսքով, եթէ, ինչ ինչ պարագաներու մէջ, արհամարհոտ լռութիւնը նախամեծար համարելու է, ուրիշ պարագաներու մէջ հերքումը պարտաւորիչ է։ Մարդիկ գիտեմ որոնք ընկերութեան մէջ իրենց ունեցած դիրքը կորսնցուցած են որովհետեւ կարեւորութիւն չեն տուած իրենց մասին կազմուած առասպելներուն, որոնք այդպէս քիչ քիչ պատմութիւն եղած են։ Եւ այդ բանէն զգուշանալու է։»

Ուրիշները կը խորհին թէ չարախօսութեան դէմ կռուելու միջոցը կփխում ունի չարախօսէն։

«Զարախօսութեան դէմ ազդու կերպով կռուելու համար պէտք է ամէն բանէ առաջ նկատողութեան առնել. 1. Զարախօսութեան հանգամանքը, 2. չարախօսին հանգամանքը, 3. չարախօսեալին հանգամանքը։ Զարախօսութիւններ կան որոնք իրենց չարութեամբ ըը ճանչցուած մարդոց կողմէ գալով, պէտք է ընդունուին ամենէն խորին անտարբերութեամբ, ուսերու բարձրացումով մը։ Բայց ուսերու այդ բարձրացումը պէտք չէ ծածուկ մնայ, այլ հասարակութեան մէջ։ Ձեր վարմունքին մէջ թող ո՛չ մէկ բան ցոյց տայ թէ ձեզի դէմ եղած ամբաստանութիւնը ձեզ անհանգիստ ըրած կամ ամչցուցած է։ Ձեր արհամարհանքը միայն չպիտի բաւէ փարատելու կասկածները։

«Դիւրագրգիռ մարդիկ կան որոնք, երբոր չարախօսութեան մը ենթակայ կ'ըլլան, ճշմարտապէս կը վհատին։ Մարդիկ այնչափ քիչ կը խորհրդածեն եւ այնչափ գէշ կը դատեն որ ձեր անհանգստութիւնը սխալ պիտի մեկնուի եւ պիտի ծանրացնէ ձեր կարծեցեալ յանցանքը։ Արդարութիւնն իսկ, աւա՜ղ, յաճախ չի՞ սխալիր՝ կասկածելով անոնցմէ որոնք համարձակ չեն։

«Զարախօսութիւնը իրօք վտանգաւոր կ'ըլլայ երբոր տեսակ մը միամտութեան մէջ փաթթուած է։ Երբոր չարախօսութիւնը հաստատ իրողութեանց հետ մէկտեղ ճարտարապէս կցորդուած է եւ չափազանցութեան ո եւ է երեւոյթ իրմէ ի բաց թողուած է, այն ատեն դժուար է իր հարուածներուն առաջքն առնել։ Ամէն մարդ կը սկսի ըսել թէ «հարկաւ բան մը ըլլալու է», եւ չարախօսեալին վիճակը գէշ է։ Թող ջանայ ուրեմն իր վրայ պտըտող զրոյցներուն ուսկից եկած ըլլալը ճշդել։ Թող ուսումնասիրէ զանոնք եւ մեկին կերպով բացատրէ նախ իր բարեկամներուն եւ յետոյ բոլոր անոնց որոնք գիտէ թէ տեղեակ են չարախօսութեան։ Բայց թող զգուշանայ այդ մասին խօսելէ անոնց որոնք տակաւին անտեղեակ են այդ մասին։ Ձեր մարել ուզած կրակին մէջ նոր փայտեր մի' նետէք։

«Հաւասարակշիռ միտքերը որոնք պէտք եղածին չափ ուղղադատութիւն եւ սպաղարիւն ունին, զերծ են չարախօսութենէ, եւ երբոր դիպուածաւ իրենց ալ պատահի այդ բանը, իրենց դատողութեան մէջ կը գտնեն լաւագոյն միջոցը՝ զայն ոչնչութեան մատնելու համար։

Եզրակացութիւնը այն է թէ չարախօսութիւնը չարիք մըն է որուն դէմ պէտք է կռուիլ, ինչպէս ամէն չարիքներու դէմ։

«Պէտք է չարախօսութեան աղբիւրին դիմել եւ ձեզ չարախօսողները ստիպել որ իրենց ըրածին ճշգութիւնը ապացուցանեն։ Վստահ եղէք որ իրենց վատութիւնը հաւասար պիտի ըլլայ իրենց ստորնութեան, եւ թէ այնուհետեւ տեղերնին հանդարտ պիտի մնան, նոյն իսկ եթէ վախցնելէ ուրիշ պատիժ տուած չըլլաք իրենց։ Ասկից զատ, անոնք որ կամչոտութիւն ունեցած պիտի ըլլային անոնց հետեւելու, զգուշաւոր դիրք մը պիտի բռնեն. որովհետեւ եթէ մարդ կը սիրէ չար խօսիլ, չի սիրեր սակայն գլխու ցաւերու հանդիպիլ։ Գլխու ցաւի երկիւղը այնպիսի երկիւղ մը պիտի տայ զոր արդարութիւնը ինքը միայնակ չպիտի կրնար ձեռք բերել։»

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսական Ուղղագրութեան բարենորոգման խնդիրը մեծ քայլ մըն ալ առաւ։ Բառարանի աշխատութեան առթիւ Ֆրանսական Ակադեմիայի կողմէ կարգուած յանձնաժողովը այս օրերս տեղեկագիր մը մատուց որուն մէջ իր պետին, Պ. Կրէարի առաջնորդութեամբ կը բացատրէ այն ամեն բարեփոխումները զորս կը խորհի ներմուծել ուղղագրութեան մէջ։

Ներկայ ուղղագրութեան անուրանալի օգուտները գիտնաբար թուելէ յետոյ, Պ. Կրէար կը յայտնէ թէ անհրաժեշտ է ֆրանսական համատարած լեզուն աւելի տրամաբանական եւ անոր ծանօթութիւններն օտար ազգերու աւելի դիւրամատոյց ընելու համար երկար ատենէ ի վեր սկսուած բարենորոգման ձեռնարկը շարունակել եւ մանաւանդ աւելի գործօն վիճակի մէջ դնել։

Լիթրէ արդէն այդ առթիւ հարկ եղած սկզբունքը դրած եւ իր գաղափարը պարզած է։

«Ուղղագրական բարեփոխումները, կ'ըսէ ան, անխուսափելի են. սակայն պէտք է մասնաւոր պայմաններով եւ դատողութեամբ ըլլան։ Դատողութիւնը կը պահանջէ որ ուղղագրութիւնը հետզհետէ պարզ վիճակ մը ստանայ, իսկ պայմանները պէտք է ըլլան կարգադրել այդ պարզումները, բայց աստիճանաբար եւ համաձայն աւանդութեան ու ստուգաբանութեան։»

Լիթրէի այս տեսութենէն ներշնչեալ յանձնաժողովը հետեւեալ բարեփոխումները կ'առաջարկէ.

1. Հասարակ անուններու սկիզբը գտնուած գլխագրերը ջնջել եթէ նախադասութեան առջեւը չեն ասոնք։ Պէտք չէ գրել ուրեմն. Hérodote est le Père de l'Histoire et François premièr le Père des Lettres:

2. Ջնջել միշտ այն միութեան գը-

ծերն որոնք արդէն, ըստ կամս, վերցուած են կարգ մը բարդ բառերու մէջէն։ Ինչո՞ւ գրել eau de rose (վարդեջուր) եւ eau-de-vie, կենդանութեան ջուր, օղի։

Սակայն գիծը պէտք է պահուի,

Երբ, ստուգիւ, երկու բառ իրարու միացնող շաղկապի տեղ դրուած է. Un dictionnaire français-latin, այսինքն un dictionnaire francais et latin, ֆրանսերէնէ լատիներէն բառարան մը, un enfant sourd-muet, խուլ եւ համր տղայ մը եւայլն։

Երբ դրուած է ցուցնելու կապակցութիւն, զուգընթացութիւն եւ միակերպութիւն. Un aveugle-né ի ծնէ կոյր մը, une tragédie mort-née մեռելածին ողբերգութիւն մը եւայլն։

Երբ կը ցուցնէ ծնողական կապ մը. petit-fils թոռ, grand-oncle պապեղբայր։

Երբ գործածուած է նշանակելու համար երկու բառերու մասնաւոր եւ արհեստագիտական գործածութիւնը, որոնք իրարմէ առանձին միեւնոյն իմաստը չեն յայտներ. le grand-livre, մայր տոմար։

3. Ջնջել պարոյկը (accent circonflexe) եւ կանոնաւորել բութ (accent grave. եւ սուր (accent aigu) շեշտերուն գործածութիւնը։

Տեղը կա՞յ այլ եւս գրելու avènement գահակալութիւն, եւ, événement պատահար, դէպք. latrie երկրպագութեան պաշտօն, եւ, idolâtrie կռապաշտութիւն. rebelle ըմբոստ, եւ, rébellion ըմբոստութիւն։

Sève, հիւթ, խիւս. piège, որոգայթ, ծուղակ. collège, դպրոց, ժողով. assiège, պաշարում, բառերուն մէջ բութը սուր շեշտին տեղ դրուած է։ Ինչո՞ւ սուր շեշտ թողուլ puissé-je? կրնա՞մ. aimé-je? կը սիրե՞մ ձեւերուն մէջ։

Անհրաժե՞շտ է արտաքին նշանով մը որոշել la յօդը là մակբայէն, des յօդը dès շաղկապէն, ou շաղկապը où մակբայէն, երբ նախադասութեան իմաստէն արդէն յայտնի է բառին պաշտօնը։

Ապաթարցը (apostrophe) պէտք է ջնջել բարդ բառերուն մէջէն, որք պարագային համաձայն իրարու միացած են. գրել s'entraider եւ ոչ թէ s'entr'aider իրարու օգնել։ Կրկնակէտը (tréma) այլ եւս չպիտի դրուի երբ չպիտի կրկնէ ձայնաւորին հնչումը։

4. Օտար լեզուէ փոխ առնուած բառերը ֆրանսերէն արտասանութեան համեմատ գրել, ինչպէս կարգ մը բառերու համար այնպէս bifteck խորոված միս, գրել փոխանակ beafsteckի, spline փոխանակ spleenի, ձանձրալիտ։

Ցոքնակին կանոնը յարմարցընել ֆրանսերէնի մէջ գործածուած լատիներէն բառերուն։ Ինչո՞ւ գրել des agendas, յուշատետր, եւ, des errata, վրիպակ։

5. Բառերու տեսակներն իրենց ծագումին համեմատ կանոնաւորել. պէտք չէ ըսել un hémisphère, կիսագունդ մը, երբ կարելի է ըսել une atmosphère, մթնոլորտ, օդ։

Նախընտրելով դնել իգական բառերուն վերջին ծայրի համր eն. ինչո՞ւ գրել réfectoire, սեղանատուն, երբ կարելի է գրել chauffoir, ջերմասենեակ, տաք-տուն, dortoir։

Բառի մը ուղղագրութիւնը նախադասութեան մէջ ստացած տեղւոյն համեմատ չփոխել։ Տարօրինակ բան չէ՞ գրել une demi-heure եւ une heure et demie, ժամուկէս։

Toutի եւ mêmeի ուղղագրական զարդերը, իբրեւ ածական եւ մակբայ գործածուած ատեն ջնջել։ Այդ զարդերուն համար միայն վեց սիւնակ պէտք է բառարանին մէջ։

6. Ջնջել yը երբ iի ձայն կը հանէ եւ կրկնակէտ դնել երբ երկու iի հընչումով կ'արտաբերուի։

Երկու ձայնաւորներէն այն որ չի հնչեր, ջնջել։ Գրել seur եւ ո՛չ թէ sœur, քոյր. pan եւ ո՛չ թէ paon, սիրամարգ։

7. Արտասանութեան մէջ անօգուտ երկու կամ երեք բաղաձայնները վերցնել, մասնաւորապէս hը, phին տեղ f, auին տեղ o դնել։

8. Միեւնոյն ուղղագրութեամբ գըրել այն ամէն բառերն, որոնք, առանց պատճառի, բարդ եղած ատեն կը կրկնեն կամ կը պակսեցնեն լ ինչ ինչ գրեր. ինչպէս siffler, սուլել եւ persifler, ծաղրել, հեգնել. souffler, փչել, շունչ առնել եւ boursoufler, ուռեցնել, փքանալ. tonner, որոտալ եւ détoner, ճայթիլ։

9. Որակական ածականները թէ՛ իբրեւ ածական եւ թէ իբրեւ գոյական գործածուած ատեն, նոյնպէս իրենց ածանցեալներուն մէջ entի տեղ ant գործածել։ Այսպէս խորչիլ président, նախագահ եւ présidant նախագահելով, բառերուն մէջ գտնուած անհամաձայնութենէն։

10. Xը sի փոխել յոգնակիի եւ մէկ քանի բայերու դէմքերուն մէջ։

Ցանձնաժողովը կը խոստանայ ձեռնարկելու կարճ եւ դիւրին քերականութեան մը պատրաստութեան, որ բառարանի ջանքը պիտի կատարելագործէ։ Կը խոստանայ նաեւ քերականութեան կցել բառերու ցեղական ցուցակ մը այբուբենական ցուցակէ մը յետոյ։

«Մեր լեզուն, կ'ըսէ Պ. Կրէար, վերջացնելով իր նշանաւոր աշխատութիւնը, աղքատ չէ Վօլթէրի ատենուան պէս։ Ֆենելոնի ժամանակ, 16,000է 18,000 բառ կը պարունակէր։ 1740ին կը յիշենք թէ այս թիւը կը բարձրանար 20,000ի։ Այսօր գրեթէ 32,000 է. ուրեմն երկու դարու միջոցին կրկնուած է։ Այսպէս հետզհետէ հարստանալով եւ զարգանալով, ներկայ հանրավարութեան պէտքերուն համաձայն եւ իր պատւոյն համար, պիտի ուզենք որ ֆրանսերէնը աշխարհի ամենաբարձր, ինչպէս ամէն ատեն նոյնպէս այսուհետեւ լաւագոյն ընկերութեանց եւ ճշդութեան լեզուն ըլլայ։ Բառը իր յատուկ կարողութիւնը ունի։ Ցաճախ միտքը կ'ըմբռնէ, առաջին բացատրութեամբ, իրեն ներկայացած խնդիրները դատելէ կամ խորհրդածելէ առաջ։ Հակառակ մեր կամքին շատ անգամ կը գործածենք այնպիսի բառեր որ կարեւորութենէ զուրկ են, բայց վերջապէս իրենց կնիքը կը դրոշմեն մեր մտքին վրայ։ Ժողովուրդի մը հոգին կը բարձրանայ կամ կը ցածնայ իր լեզուին հետ։»

Վ. Ա.

Արտաքին լուրեր

ՉԻՆ ԵՒ ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ուրբաթ օրուան եւրոպական թերթերը տակաւին անկախ աղբիւրէ ո՛ եւ է տեղեկութիւն չէին ստացած չինական յաղթութեանց մասին։ Հեռագիրներուն լուրերը պարզապէս Շանկայէն չինական իշխանութեանց կողմէ հաղորդուած տեղեկութիւններն են։

—Ճապոնական դեսպանին Սէուլի մէջ սպաննուած ըլլալու լուրն ալ հետեւեալ կերպով միայն հաղորդուած է։ Գորէցիներուն ու Ճապոնցի զինուորներուն միջեւ տեղի ունեցած կռուի մը պահուն Գորէի ճապոնական դեսպան Օշի Մասանէ սպաննուեցաւ իր հայրենակիցներէն։

—Չինական կառավարութիւնը ջանացեր է մէկ միլիոն թաէլի փոխառութիւն մը ընել երաշխաւորութիւն տալով «չինական վաճառականական ծովային ընկերութեան» նաւատորմը. Լի-Հունկ-Չանկ այդ ընկերութեան գլխաւոր բաժնետէրերէն մէկն է։ Այս կարգադրութիւնը չէ յաջողած։ Բայց անկէ հետեւցնելու չէ թէ Չինաստանի փոխառութիւն մը կը մերժուի. ընդհակառակը 15 օրէ ի վեր եւրոպական սեղանաւորները շատ շահաւոր պայմաններով փոխառութեան առաջարկներ կ'ընեն։

—Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովին մէջ անդամներէն մին հարցում մը ուղղած էր կառավարութեան թէ ի՞նչ պէտք է հասկնալ «պատերազմական մաքսանենգութիւն» ըսելով եւ թէ ո՞րոնք են պատերազմի ատեն չինական եւ ճապոնական կառավարութեանց փոխադարձ իրաւունքները նաւերը այցելելու եւ գրաւելու մասին։ Այս հարցումներուն կառավարութիւնը պատասխանած է թէ չկրնար գոհացուցիչ յայտարարութիւն մը ընել։

Պատասխանելով ուրիշ հարցումի մը արտաքին գործերու խորհրդականը ըսաւ թէ այս պահուս Շանկայ իրեն յատուկ կացութիւն մը ունի. եթէ չէզոք ազգերու նաւերը պատերազմական մթերք հայթայթեն չինական կառավարութեան Շանկայի նաւահանգստին մէջ Ճապոն ալ պիտի պարտաւորուի չպահել իր տուած խոստումը որ էր Շանկայը չգրաւել։

—═—

ԱՆԳԼԻԱ

Օգոստ. 11/23ին Լոնտոնի քաղաքական եւ առեւտրական շրջանակներուն մէջ մեծ վրդում առաջ եկած է, լուր տարածուած ըլլալով թէ նոյն առտուն Կլատսթոն մեռեր է ի Հաուրդն։ Այս լուրը ընդհանուր սրտաբեկութիւն պատճառեց ամէն կողմ։ Սակայն կէսօրէն յետոյ Կլատսթոնի քարտուղարը մամուլին կը հեռագրէր թէ նախորդ նախարարապետը քաջառողջ է։

—═—

ԻՏԱԼԻԱ

Հռոմի Ռոմա թերթը կը հաղորդէ հետեւեալ լուրը որուն ստուգութիւնը շատ տարակուսական է։ Իտալական կառավարութիւնը եւ Վատիկան գաղտնի բանակցութիւններ կը կատարեն եղեր իրարու հետ հաշտեցնելու Հռոմի Եկեղեցին եւ իտալական պետութիւնը։

Այս առթիւ Հռոմի Թերթը կ'ըսէ թէ 1891ին ալ Պ. Քրիսբի այսպիսի ձեռնարկ մը ըրած էր։

—═—

ՌՈՒՍԻԱ

Հեռագիրը հաղորդեց թէ Սմոլէնսք կատարուելիք մեծ ռազմափորձերը ետ մնացեր են։ Ասոր պատճառն է բժիշկներուն միջամտութիւնը։ Զարին առողջական վիճակը ո՛ եւ է վրդովում չի պատճառեր, սակայն այս տարի չափազանց աշխատած ըլլալուն հանգստութեան պէտք ունի։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Թիէն-Չին, 25 օգոստոս

Զօրավար Թիէ չինական 4 000 զինուորով Չունկ-Եու անցաւ ճապոնական գծերէն եւ գնաց միացաւ Բիոնկ-Զանկի չինական բանակին հետ։

—Կայսերական հրաման մը կը պատուիրէ գլխատել զանոնք որ եւրոպական միսիոնարներուն դէմ ծայրայեղութիւններ գործադրեցին։ Միանգամայն կը հրամայէ վնասուց փոխարինութիւն ընել կորուստ ունեցողներուն։

Մատրիտ 27 օգոստ.

Թանճերէն Ճիպրալթար հասած լուրերուն նայելով, Մարոքի վեհապետը մահամերձ է։ (Կ'ըսուի թէ ծաղկէ բռնուած է։)

Հռոմ, 26 օգոստ.

Հռոմէն ուղակի Միլան գացող կառախումբը ճամբան զարնուեցաւ փոքրեր ընող ուրիշ կառախումբի մը։ Ջերոցաւ պետն ու երեք ուղեւոր վիրաւորուեցան։ Հռոմի կառախմբին լոքոմոտիվը տապալեցաւ։ Վիրաւորեալներուն մէջ է Ֆիօրենցայի քաղաքապետը կոմս Թարեթելլի։

Բարիզ, 27 օգոստոս

Ազգային պաշտպանութեան յիշատակարանը երէկ Լիլի մէջ հանդիսաւորապէս բացուեցաւ. ամենահոծ բազմութիւն ներկայ էր։

Մատրիտ, 27 օգոստոս

Սպանիոյ վրայ ինկած երէկուան մեծ փոթորիկը ընդհատեց բոլոր հեռագրական հաղորդակցութիւնները։

Ազգային լուրեր

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀԸ

Կայսերական Իրատէ մը վաւերացուցած է Տ. Հմայեակ եպիսկոպոսին պատրիարքական տեղապահութիւնը։

Դատական եւ կրօնական գործոց նախարարութիւնը այս վաւերացումը Պատրիարքարանի հաղորդած ըլլալով, երէկ Խառն Ժողովին կողմէ պատգամաւորութիւն մը զոր կը կազմէին Կրօնական Ժողովէն պատրիարքական փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Վ. Ճէվահիրճեան, եւ Տ. Գարեգին Վ. Թաթարեան, իսկ Քաղաքական Ժողովէն կողմէ Տիգրան էֆէնտի Նուսուֆեան եւ Տիգրան էֆէնտի Բաղդամեան, ու Բ. Դրան գործակատար Աբրահամ էֆէնտի Ֆրէնկեան, Սամաթիա երթալով հրաւիրեցին Տեղապահ Սրբազանը հրամայել պատրիարքարան եւ ստանձնել իրեն յանձնուած պաշտօնը։ Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս իր շնորհակալութիւնը յայտնելէ յետոյ հրաւիրականներուն հետ միասին Գում-Գաբու գնաց եւ ուղղակի Մայր Եկեղեցի երթալով գոհաբանական աղօթք մատոյց եւ յետոյ պատրիարքարան ելլելով անցաւ պաշտօնին գլուխը։ Այս առթիւ Պատր. Տեղապահ Սրբազանը հակիրճ ատենաբանութիւն մը ըրաւ եւ ստանձնեց տեղապահական պաշտօնը։

* * *

Պատր. Տեղապահ Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս այսօր ընկերակցութեամբ Ֆրէնկեան Աբրահամ էֆէնտիի կայսերական պալատ կ'երթայ կայսերական վաւերացման համար իր երախտագիտական զգացումները յայտնելու։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Չորեքշաբթի 17 Օգոստոս (Հ. Տ.)

29 » (Ն. Տ.)

Տ. Թ. Հ. ՌՈՒՍԻ. = 1343

Թուական Հիճրէթի 1312, Սէֆէր 28

Սէնէի Մալիյէ 1310, Աղօսթօս 17

Նոյեմբերի

ԲՁ. Դ. օր Վերափոխման։ Պահք։

Ելն Որ—5 35

ՏԽՐՈՒՆԻ

Թապիպեան, Պէրպէրեան, Ոսճեան, Աղպիւթմաճեան, Հարենց, Մանուէլեան, Եուսուֆեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն զմահ։

Գնդապետ Տօքթոր
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԷՅ ԹԱՊԻՊԵԱՆԻ

(Ուսուցիչ կայս. բժշկական վարժարանի) որ երկուշաբթի իր մահկանացուն կնքեց յանկարծական կերպով՝ իբրեւ սուգ համակելով իր կինը, զաւակը ու համայն գերդաստանը։

Ցուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի չորեքշաբթի, ժամը 3ին (Ը. Թ.), Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, ուր փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը։

Անոնք որ հրաւիրագիր չեն ընդունած, կրնան իբր այն նկատել ներկայ մահազդը։

Բանկալթի, 16 օգոստոս

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Երզրումի գաւառին Բուզիչան գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Զիեա էֆէնտի, գայմագամ Գարաքիլիսէի, եւ իրեն յաջորդ Սիւլէյման էֆէնտի, գայմագամ Բուզիչանի։

Իւլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ տուրքերու եւ տասանորդի ընդհանուր վարչութեան տնօրէնի օգնական Հագգը էֆէնտիի։

Իւլայի երկրորդ աստիճան՝ Քաղաքապետութեան ժողովին անդամներէն Ալի էֆէնտիի։

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (30)

Ֆ. ՏԸ ՊՈՒԱԿՕՊԷ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԴԱՏ ՄԸ

Ռոպէրթ կառքէն վար ցատկեց եւ խենթի պէս դէպի տուն վազեց։

Այնքան շուտ կը վազէր որ, խեղճ Ճօն ետեւէն չէր կրնար հասնիլ եւ չէր մտածեր իսկ Տիէկօն որ, անշուշտ ապուշ կտրած, կառքին քով մնացեր էր։

Տանը առջեւի փոքրիկ գաւթին մէջ խռնուած էր Տինէյի գործաւորներէն եւ շրջակայ գիւղացիներէն բաղկացեալ բազմութիւն մը, որոնք ամէնքն ալ Ռոպէրթը տեսնելով գլուխնին բացին եւ մէկդի քաշուեցան՝ ճամբայ տալու համար անոր։

Աշտարակին սանդուղին առջեւ կեցող երկու ոստիկանները հաւանականաբար կը ճանչնային զինքը, վասն զի չարգիլեցին զայն։

Ռոպէրթ մէկ քանի ոստումով վեր ելաւ, ուժով մը հրեց սենեակին դուռը եւ ծունկի վրայ ինկաւ Թոմա Տինէյի պիրնաթաթ մարմինը տեսնելով։

Ծերունի սուզակը անկողինին վրայ երկնցած՝ կարծես կը քնանար։

Բաց վէրք մը կը տեսնուէր մերկ կուրծքին ձախ կողմը, բայց անոր պարկեշտ դէմքը իր հանդարտ ու անուշ արտայայտութիւնը պահեր էր։

Մահը այդ վիճակին մէջ գտած ըլլալու էր զինքը։

Երկու սեւեր հագած մարդիկ, բըժիշկը եւ գաւառին հաշտարար դատաւորը, սեղանի մը առջեւ գիր կը գրէին։

Ոտք ելան Ռոպէրթը բռնելու համար, բայց չկրցին չթողուլ որ հօրը մարմնոյն վրայ նետուի։

Այս ճիգը վերջին ճիգն եղաւ։

Ողորմելին ինքն իր վրայ կքեցաւ ու նուաղեցաւ։

Երբ աչքերը բացաւ՝ իր սենեակը պառկեր էր եւ Էլլէն, իր մօտը ծունկի եկած, կուլար։

Ռոպէրթ անոր գիրկը նետուեցաւ եւ երկար ատեն կուրծքին վրայ սեղմեց զայն, կարծես ուզելով պաշտպանել զայն մահուան դէմ, որ իրենց տան մէջ մտեր էր։

Այն սոսկալի օրուան ամենէն ցաւագին վայրկեանն այս եղաւ։

Իրենց արցունքները իրար կը խառնէին եւ միասին կը խոնարհէին թշուառութեան առաջին հարուածին տակ՝ փոթորկի բռնուող երկու տղու պէս։

Ճօն Սլօ եկաւ իր երիտասարդ տէրն այս ցաւալի գրկախառնութենէն ազատեց։

Հաշտարար դատաւորը կ'ուզէր մեռնողին որդւոյն հետ տեսնուիլ եւ Ռոպէրթ դուրս ելաւ ծերունի նաւարկուին հետ, որ ինքն ալ դառնապէս կուլար։

Հաշտարար դատաւորը Ռոպէրթի կը սպասէր դահլիճին մէջ։

Ազնիւ մարդ մըն էր, որ երբեմն կուգար իրենց այցելութիւն տալու եւ զոր ամէնքն ալ շատ կը սիրէին։

Գործավանօք սեղմեց Ռոպէրթի ձեռքը, բայց իր կերպարանքը թէ՛ անկեղծ ցաւ մը կը յայտնէր եւ թէ՛ միանգամայն անհանգստութեան անանկ զգացում մը, զոր երիտասարդը նախ եւ առաջ չհասկցաւ։

—Պարոն Ռոպէրթ, ըսաւ, կատարած պաշտօնս կրկնակի ցաւալի է ինծի համար։ Ձեր հայրագիրը կը սիրէի ու կը յարգէի եւ ձեր գլխուն եկած դըժբաղդութեան սաստիկ կը վշտակցիմ. բայց դատաւոր ըլլալով՝ պարտաւոր եմ այս վայրագ ոճիրը գործողը փնտռել։ Ներեցէք ուրեմն ինծի որ ձեր կսկիծը պիտի վրդովեմ քանի մը ամենակարեւոր հարցումներ ընելով ձեզ։ Պ. Տինէյ թշնամի ունէ՞ր։

—Ամենեւին թշնամի ունենալը չեմ գիտեր, պարոն։ Ի՞նչպէս կրնար թըշնամի ունենալ այս երկրին մէջ, ուր օտարական է եւ ուր ամէնուն բարիք միայն ըրած է։

—Գիտեմ որ ամէնքը Պ. Տինէյը կը սիրէին։ Բայց ձեզի հետ աշխատելու համար եկող այս անգլիացի գործաւորներուն մէջ չի կա՞յ անանկ մէկը, որու համար կարենանք ենթադրել թէ ձեր հայրագրին դէմ ատելութեան պատճառ մը ունեցած ըլլայ։

—Ո՛չ, պարոն, պատասխանեց Ռոպէրթ առանց վարանելու։ Մեր բոլոր մարդիկը հին ծառաներ են որ շատ տարիներէ ի վեր հօրս վտանգներուն կը մասնակցէին։ Հայրս անոնց հետ զաւկի պէս կը վարուէր եւ չեմ կրնար հաւատալ թէ բոլոր այն ազնիւ մարդոց մէջ իր բարերարը սպաննելու կարող հրէշ մը գտնուի։

—Ես ալ չեմ կրնար հաւատալ, բայց ընչասիրութիւնը գէշ խորհրդատու մըն է։ Գիտէին որ Պ. Տինէյ մեծամեծ գումարներ ունէր քովը, եւ Սիւրլիֆի եկած ոսկին իր օրականէն ուրիշ հարստութիւն չունեցող մարդ մը մոլորեցնելու չափ մեծկակ գանձ մըն էր անշուշտ։

—Ատ անկարելի է, պարոն, ընդմիջեց Ռոպէրթ աշխուժիւ։ Մեր բոլոր գործաւորները գիտէին թէ ոսկիի մետաղներն ուղղակի Մարսիլիա կը խաղրուէին։ Հայրս մեր առօրեայ ծախքերուն եւ մեր մարդոց օրականներուն պէտք եղած ստակը միայն կը պահէր տան։

—Բայց այդ ստակն ալ կարեւոր գումար մը կը ձեւացնէր անշուշտ։ Որչափ ստակ կը կարծէք որ ունէր Պ. Տինէյ իր քով։

—Ճիշդ չեմ գիտեր, բայց ապահով եմ որ 10-12 հազար Ֆրանքէն աւելի չէր։

—Սովորաբար իր ստակը ո՞ւր կը դնէր։

—Գզրոցի մը մէջ, որու բանալին միշտ քովը կը պահէր եւ ուր կը պահէր նաեւ իր թղթերը։

Այդ գզրոցն ալ իր սենեակն է՝ անկողինին քով։

—Այդ գզրոցը բաց գտնուեցաւ, շարունակեց դատաւորը։ Ձեր հայրը

Սանիճ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Էտիրնէի Սուլթան Եէրի գաւառակին գայմագամ Նուրի պէյի, Այտընի Ուրլա գաւառակին գայմագամ Հասան Խուլուսի պէյի եւ մայրաքաղաքիս սեղանաւորներէն ու Առեւտրական Սենեկի անդամներէն Լուի էֆէնտիի։

Սանիէի երկրորդ աստիճան՝ դերձանի գործարանին օսմանեան անանուն ընկերութեան վարչական ժողովին պատուակալ քարտուղար Շիրինեան Միհրան էֆէնտիի եւ Ատանայի Բաեաս գաւառակին գայմագամ Իպրահիմ Հիլմի էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ Զմշկածագ գաւառակին գայմագամ Հաֆըզ Օսման էֆէնտիի եւ Վանի Աղբակ գաւառակին գայմագամ Թահիր պէյի։

Ֆերիգութեան աստիճան՝ Սպայակոյտ Միրլիվաներէն Ապտուլլահ փաշայի։

Առանձինն Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Րէիս-Իւլ-Միւնէճճիմին Օսման Ֆեւզի էֆէնտիի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Լոնտոնի օսմ. դեսպանատան խորհրդական Մօրէլ պէյի եւ Հայտար-Փաշայի հիւանդանոցին առաջին բժիշկ Միրլիվա Մէհմէտ փաշայի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Ֆրանսայի նախարարապետին առաջին քարտուղար Գ. Սէնեփի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Մալթէի ընդհանուր հաշուակալի օգնական Րէշատ էֆէնտիի, Պոն-Մառշէի հիմնադիրներէն Գ. Լուի Պորթոլիի եւ հնախոյզ ամերիկացի Գ. Հէրմանի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Հանրային Պարտքի վարչութեան առեւտրական գործերու դիւանին տնօրէն Նազար էֆէնտիի (Ղազարոս էֆէնտի Երամեանի) եւ անգլիացի Գ. Ճոն Թոմսընի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին բժիշկներէն ակնաբոյժ գնդապետ Տիգրան Պէյ Աճէմեանի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Սըվազի [illegible] գաւառակին գայմագամ Ապտուլհամիտ էֆէնտիի։

ԻՆՊԱՍՏ ԱՐԿԱԾԵԱԼՆԵՐՈՒՆ. Վեհ. Սուլթանին բարձր Նախագահութեամբ Թագաւորութեան պաշտօնատան մէջ կազմուած Նպաստամատոյց յանձնաժողովը մինչեւ երկուշաբթի հետեւեալ գումարները գանձած է ի նպաստ երկրաշարժին արկածեալներուն.

Յամար Նախգ. ցանկերուն	3,024,543	20
Անտառապահական վարչութեան պաշտօնեաները	1,620	
Քաղաքային հանգստեան Թոշակի սնտուկին պաշտօնեաները	1,620	
Կամուրջներու եւ խճուղիներու քննիչ Պէտրի էֆէնտի	162	
Կամուրջներու եւ խճուղիներու քննիչ Քէնան էֆէնտի	162	
Քայըրճա գտնուող 17րդ գունդին դեր-գնդապետ Ահմէտ պէյ	2,160	
Սամաթիոյ օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Գ. Սիմոն Սաքս	2,359	30
Գումար	3,035,627	10

—Վեհ. Սուլթանը հրամայած է պատրաստել այն շքադրամներն որոնք պիտի տրուին երկրաշարժին արկածեալներուն նպաստողներուն։ Այդ շքադրամներուն պղինձը պիտի տրուի տասը ոսկի նպաստ տուողներուն, արծաթը մինչեւ յիսուն ոսկի տուողներուն եւ ոսկին՝ անկէ աւելի տուողներուն, ինչպէս նաեւ վեհապետներէ եւ Եւրոպայի կայսրուհիներէ, թագուհիներէ ու գահաժառանգ իշխաններէ անոնց որոնք նպաստներ տան։ Այդ շքադրամներուն ծաւալը փոքր պիտի ըլլայ։ Իսկ նպաստ ընող ընկերութեան մը անունով տրուելիք շքադրամը ոսկիէ պիտի ըլլայ եւ աւելի մեծ ծաւալով։

ԿԱՑՍ. ՆԵՐՈՒՄ. Ոստիկանութեան նախարարութիւնը Դատական նախարարութեան հաղորդած է անուններն այն բանտարկեալներուն որոնք իրենց պատժին երկու երրորդ մասն աւարտած ըլլալով ազատ պիտի արձակուին Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձի օրը։ Այդ բանտարկեալներուն թիւն է վաթսունըութը, որոնց երեքը կին։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ. Թէրսանէի մէջ շինուած ու վերանորոգուած վեց մարտանաւերը ծով իջեցնելու գործողութիւնը, որ երկուշաբթի տեղի պիտի ունենար, վաղուան յետաձգուած է, Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին նախորդ օրը։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ հրամայած է որ Բ. Դրան մէջ ալ փոխատուութեան սնտուկ մը հաստատուի, Սպարապետութեան մէջ հաստատուած սնտուկին նման։ Ն. Վեհափառութիւնը Իր Անձնական Քսակէն շնորհած է այդ սնտուկին հաստատութեան հարկ եղած առաջին դրամագլուխը։ Մեծ-Եպարքոսը պաշտօն տուած է հանգստեան Թոշակի վարչութեան որ անյապաղ կանոնագիր մը պատրաստէ նոր սնտուկին համար։ Սնտուկը փոխատուութիւններ պիտի ընէ քաղաքային պաշտօնատարներուն՝ թեթեւ տոկոսով մը։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. Ռուսական կառավարութիւնը Ս. Ստանիսլաս պատուանշանին երկրորդ աստիճանը նուիրած է Արֆաշի պահականուին հրամանատար Սամիհ պէյի՝ որ օգնած էր ռուսական Քորնիլոֆ շոգենաւին ազատման գործին։ Կայսերական Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանին գործածութիւնը։

ՍԻԿԻԼԻՈՅ ԱՐԿԱԾԵԱԼՆԵՐԸ. Գաղանէյայի երկրաշարժին արկածեալներուն Նպաստամատոյց յանձնաժողովը հեռագրով խնդրած է Կ. Պոլսոյ իտալական դեսպանէն, որ Գաղանէյա ծնած է, Կ. Պոլսոյ իտալական գաղթականութեան մէջ հանգանակութիւն մը բանալ ի նպաստ Սիկիլիոյ արկածեալներուն։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. Մանասըրի կուսակալութիւնը հեռագրած է թէ օգոստ. 14ի գիշերը ժամը 2ին Պիլաճ գիւղին մէջ սաստիկ ցնցում մը զգացուած է, Նասլիճ գիւղաքաղաքին մէջ՝ թեթեւ, Կէօրիւճէի մէջ՝ թեթեւ եւ Քէսէրիէի մէջ երկու անգամ սաստիկ ու թեթեւ։

—Ֆլորինէի մէջ հինգշաբթի օրը երկու անգամ սաստիկ եւ ուրբաթ օրը, ուրբաթ գիշեր, եւ շաբաթ գիշեր թեթեւ ցնցումներ։

—Օգոստ. 13ին ժամը 8.20ին Եանեայի մէջ արեւելքէն արեւմուտք՝ թեթեւ ցնցում մը։

—Սըվազի Պէհէսնի գաւառակին մէջ օգոստ. 9ին երկու անգամ ցնցումներ։

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿԻ քաղաքային սնտուկին վարչութեան ամսական հաշուեկշիռին համաձայն, ապրիլ ամսուան մէջ մուտքն եղած է՝ առջի ամիսէն փոխադրուած գումարով միասին՝ 83,394,970 դրուշ, եւ ելքը 2,390,129 դրուշ։

Մայիս ամսուան փոխադրուած գումարն է 81,004,841 դրուշ։ Այս գումարէն 14,135,208 դրուշը աւանդ թողուած է Օսմանեան Պանքան եւ 5,415,171 դրուշ ալ վարչութեան սնտուկին մէջ կը մնայ, դրամ եւ արժէթուղթ։

ՀԱՇՄԷԹ ՊԷՅ, որդի նախորդ Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշայի եւ օգնական Մաքսային վերատեսչութեան, յետ երկար հիւանդութեան մեռաւ երկուշաբթի օր։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ. Օգոստ. 6էն 12, մէկ շաբթուան միջոցին մայրաքաղաքիս ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերն են.

Իսլամ	54	այր	51	կին
Քրիստոնեայ	36	»	36	»
Հրեայ	3	»	2	»
	93		89	

Ընդ. ամէնը 182 մահ

ԱՐՏԱՔԻՆ գործերու նախարարութեան հպատակութեանց դիւանին տնօրէն Պաղտատլեան Օհան էֆէնտի, որ արձակուրդ ստացած է, երկուշաբթի իրիկուն կնոջը հետ Վիէննա ուղեւորուեցաւ՝ իր աչքերուն հիւանդութիւնը դարմանել տալու համար։

ՊԻՍԻՔԼԻՍՏՆԵՐ. Վիէննայէն կը գրեն թէ Վիէննայի պիսիքլիստները մտադիր են վելոսիբէտով մեծ պտոյտ մը ընել մինչեւ Կ. Պոլիս։ Բաւական թըւով կիներ, ինչպէս եւ Բրաւին, Պուտափէշթէն եւ օտար երկիրներէ բազմաթիւ պիսիքլիստներ պիտի ընկերանան անոնց։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

(Երեքշաբթի 16 Օգոստոս)

Ընթացք փոխանակաց

Երեք ամիս Լոնտոնի վրայ	110 ½
» » Բարիզի »	22 90

Քոնսոլիտէ

Բացուեցաւ	28 04
Գոցուեցաւ	28 06

Թահվիլաթ Օսմանիէ

Իրիկուն	96

Ընթացք արժէթղթերու

Փոխառութիւն Սէրի A.	64 25
» » B.	40 12
» » C.	27 50

Բաժնէթուղթ

Րումէլի երկաթուղի	ֆր. 128
Թրամվէյ	ոսկի 6 24½
Ռէժի	19 25

Ընթացք դրամներու

Օսմ. ոսկի	100 —	20 ֆրանք	87 21
Մէճիտ	108	Անգլ. ոսկի	110 11
Պէշլիք	103 —	Մարք Գեր. ոսկի	107 20
Մէթալիք	98 20	Իմբէրիալ	90 —
Թաշլիք	18 —	Քրիմից	51 15
Տկս. Ղլ. Պորսայի	6 —	Ռուպլի Թուղթ	8 46

ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Գատը-Գիւղ

Բացման օրն է սեպտեմբեր 5/17։ Նորամուտ աշակերտներու համար, ծնողք կամ խնամակալք կրնան բանակցիլ դիւրութեամբ, երեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը, Մխիթարեանց գրասենեակը, ի Սեղբոս խան, Ղալաթիա, իսկ շաբթուն մնացած օրերը վարժարանին մէջ։

Պարգեւաբաշխութիւնը, որ յետաձգուած էր երկրաշարժին պատճառաւ, պիտի կատարուի նոյն ամսուն կէսէն առաջ, յատուկ տոմսակով կը ծանուցուի ծնողաց ճիշդ օրը։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆ
4—5

ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք չխաբուիլ եւ լաւ ու շատ աժան գնով վաճառելու ամէն տեսակ փայտ եւ նաեւ ամէն տեսակ հանքածուխ եւ պարզ ածուխ գնել՝ դիմեցէք Անատոլու եւ Վիթալիս խաներու ետեւ Մէյտանճըգ փողոցին դէմ Խուլեպար փողոցին մէջ 3 թիւ՝ Յակոբ Համբարձումեան եւ ընկ։

Աժանութիւն մէջ աժանութիւն
4—20

ՌՈԲԷՐԹ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայսերական բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է եւրոպեան ու ամերիկեան նոյնօրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կազմ մը, որով կը կառավարուի, նաեւ ընտիր եւ յաջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Պուլկարերէն, Յունարէն եւ Թրքերէն լեզուաց համար։ Ունի գրադարան մը իբր 8,000 հատորներէ բաղկացեալ, Երկրաբանական, Հանքաբանական, Կենդանաբանական եւ Բուսաբանական հաւաքածոյներ, եւ Բնագիտական, Տարրաբանական, Բնախօսական եւ այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ խոհեմ դիմող երիտասարդաց։ Նոր տնօրէնութիւնք եղած են բնական գիտութեանց ուսման համար դիւրութիւններ ընծայելու։

Ռոպէրթ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրական եւ գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն իւրաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն եւ տոհմային պատմութիւն։ Հայերէն լեզուի եւ դպրութեան համար գծեալ է ուսման կատարեալ ընթացք մը, որուն պարտի հետեւիլ իւրաքանչիւր հայ ուսանող։

Հաստատութեանս քարաշէն եւ հոյակապ շէնքերն կառուցեալ են ի Րումէլի Հիսար, Վոսփորի եւրոպական կողմը գտնուող բերդերուն ետեւը բլրոյ մը վրայ, որու դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյնն եւ ամենէն առողջարարն համարեալ է։

Քոլէճի յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտեմբեր 3/15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տեսչութիւնն, որ ի Րումէլի Հիսար։
13-20

ԱԶԴ

Երեսուն տարիէ ի վեր իր ուղղամտութեամբ ամէնուն վստահութեան արժանացած՝ հին եւ նոր հագուստի վաճառական Արաբկերցի ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՂԱ Կ. ԱՑՃԵԱՆ Պիթ-Պազարը ունեցած խանութէն դարձեալ նոյն խանութի մօտ եւ Շուկայէն դուրս. Բարմագ Գաբու, Մագասաճըլար ճառուէսին, Սէպիլին կից վաճառատունը փոխադրուած ըլլալը իր յաճախորդներուն կը ծանուցանէ։
3—10

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԻ ՈՒՍՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
☛ ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
Տանկաբան
ԱԲԻԿԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ

1. Օսմաներէն Քերական (պատկերազարդ) 40 փարայ։
2. Օսմաներէն Քերական (անպատկեր)։ Առաջին օրէն իսկ կ'ուսուցանէ թէ տպագրի եւ ձեռագրի ընթերցումը մանկավարժական մեթոտով։ Գին 7րդ. 30 փարա։
3. Լէթաիֆի Ասար. մաս Ա. Քերականէ անմիջապէս յետոյ կը տրուի խիստ դիւրասոյց ընթերցարան մ'է։ 60 փարայ։
4. Լէթաիֆի Ասար. մաս Բ. կը պարունակէ ուղղագրութեան, թարգմանութեան, բառագննութեան վերաբերեալ միտք սրող գլուխներ, ընտիր վէպեր, ոտանաւորներ եւ այլն 60 փրդ։
5. Ճէրիտէի մէքթեպիյէ. կը պարունակէ աշակերտաց մասին խիստ հրահանգիչ լրագրական հատուածներ, հանգերձ բառգրքոյկով։ 100 փրդ։
6. Համառօտ Տարերք Օսմանեան լեզուի. կը պարունակէ օսմաներէնի, պարսկերէնի ամենէն հիմնական կանոններ։ 2 դրուշ։
7. Առաջնորդ Ուղղագրութեան Օսմանեան լեզուի։ Շատ կարճ միջոցի մէջ օսմաներէնի ուղղագրութիւնը ամենայն դիւրութեամբ սովրեցնող գերընտիր դասագիրք մըն է. Գին Բ 2 դրուշ։
8. Մուխթասար Սարֆը օսմանի։ Ամենապարզ թուրք լեզուաւ եւ շատ ընտիր մեթոտով կաւանդէ տաճկերէնի գլխաւոր կանոնները։ 3 դրուշ.
9. Բառարան հայերէնէ տաճկերէն. 5 դրուշ.
10. Ընդարձակ բառարան տաճկերէնէ հայերէն. 30,000է աւելի բառ. 8 դր.

Սոյն գրքերը Ուսում. Խորհրդէն հաւանած վարժարանաց յանձնարարուած եւ Մէարիֆի ցանկին մէջ անցածներն են։ Վարժարանաց եւ վաճառողաց մեծ զեղչ։ Կեդրոնատեղին Մէրճան չարշը [illegible] խան թիւ 8։ Բոսթայի ծախսը [illegible] վրայ ըլլալով միեւնոյն գնով գաւառներն ալ կը ղրկուին։
2—10

ՔԻՐԱԼԸՔ ՏԻՒՔՔԵԱՆԼԱՐ

Բէօրրիւ վէ Զարշույա վէ Լէհասըլ շէհրիմիզ ըրաղա մէվգըընա ղայէթ եագին էն իշլէկ ճատտէտէ կէնիշ, վէ հէր եանաֆա էլվէրիշլի օթուզ գատար տիւքքեան մահալլի միւթէտիլ Փիյաթլէ այրը այրը քիրայա վէրիլէճէկտիրէն պիր գաչ կիւն զարֆընտա սապահլարը սաաթ օն իքիտէն իւչ պուչուղա գատար Սուլթան Ահմէտ Պէլէտիյէ պաշքէսի գրաաթհանէսինտէ Մէհմէտ պէյտէն սիւալ օլունմասը լազըմ տըր։
2—3

ԱԶԴ

Քալանթարեան գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ վարժարանի հինգերորդ շրջանի համար աշակերտաց ընդունելութիւնն պիտի սկսի ներկայ Օգոստոս 15ին եւ աւարտի առաջիկայ Սեպտեմբեր 15ին։

Վարժարանիս ծրագիրը փափաքողաց ձրի կ'ուղարկուի։

Վարժարանս գիշերօթիկ աշակերտ տալ ցանկացողք թող բարեհաճին դիմել. առ Վարչութիւն Քալանթարեան վարժարանի ի Պրուսա

Հիմնադիր-Տնօրէն
Դ. ՔԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆՑ
5—12

ԱԶԴ

Աղիւսի գործարանատէր ԵՂԻԱ ԷՖ. ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ, ի դիւրութիւն իր բազմաթիւ յաճախորդաց, գրասենեակ հաստատած է ի Ղալաթիա, Գարաքէօյ Ենիխան թիւ 11, 12 ուր կը գտնուին շինութեանց վերաբերեալ մեքենայի եւ ամեն տեսակ աղիւսներու օրինակներն։

Գիներն յոյժ գոհացուցիչ, հանդերձ վճարմանց դիւրութեամբ։ 14—30

[illegible]ին գիշերասեղանին վրայ դրած էր։ Մարդասպանը գզրոցն անով բացեր է, վասն զի իր արիւնաթաթաւ մատներուն հետքը կեցած է դռան վրան։ Թուղթերը խառնուեր են։ Տակն ու վրայ են, կարծես թէ մարդասպանը հապճեպով կարդացեր, բայց նորէն գզրոցներուն մէջ ձգեր էր զանոնք։ Միայն ստակն աներեւոյթ եղեր է եւ ձեր ենթադրութիւնը ճիշդ է, վասն զի ձեր հօրը ձեռքովը գրուած թղթէ մը կը հասկցուի որ գզրոցին մէջ իւրաքանչիւրը հազար ֆրանքնոց տասնըմէկ ծրար ոսկի պիտի ըլլար։ Ըսել է որ ոճիրը գործուեր է այդ գումարը գողնալու համար։

—Չեմ կրնար հաւատալ, պարոն, կամ գոնէ չեմ կրնար ենթադրել որ մեր մարդոցմէն մէկը այդ ստակին համար սանկ ոճիր մը գործած ըլլայ։ Անոնց իւրաքանչիւրը գործին շահէն բաժին մը ունէր. եւ այդ բաժինը գողցուած գումարէն շատ աւելի է։

—Իրաւունք ունիք, շարունակեց դատաւորը, մենք ալ Գ. Տիւնէյի գիրքերը հաշիւ մը գտանք, որմէ կը հասկցուի որ իր գործաւորները այս գործին մէջ շահակից էին. բայց իրենք այս բանը գիտէի՞ն։

—Անշո՛ւշտ, պարոն։ Հայրս միշտ այսպէս կը վարուէր։ Մեր գործաւորները մեզի ընկեր էին եւ անոնց վայելած համեստ դիւրակեցութիւնը մեր ամէն առջի գործերուն արդիւնքն է։

—Գիտէ՞ք թէ, շարունակեց դատաւորը պահ մը լռելէ ետքը, այդ գզրոցին մէջ ի՞նչ թղթեր կային։

—Մարսիլիացի սեղանաւորին հաշիւները, Լոնտոնի ապահովագրութեան ընկերութեան պայմանագրութիւնը...

—Կտակ մըն ալ կար։ Այդ կտակը գիտէ՞ք։

—Կտա՞կ մը։ Ո՛չ, պարո՛ն, հայրս երբեք ատոր խօսքն ըրած չէ ինծի։

—Այդ կտակը չգտնուեցաւ, բայց ապահով եմ որ կար, վասն զի ծրար մը թուղթերու մէջ, որոնք կ'երեւնայ թէ մարդասպանին աչքէն վրիպեր են, ձեր հօրը մէկ նամակը գտայ, որ այդ կտակին ակնարկութիւն կ'ընէ։ Կարելի չէ՞ որ այդ կտակը նոտարի մը կամ փաստաբանի մը քով դրուած ըլլայ։

—Ամենեւին չեմ գիտեր, պատասխանեց Րոպէրթ՝ դատաւորին այս կէտին վրայ ցոյց տուած յամառութեանը զարմանալով։ Երբեք հօրս հետ խօսած չէի իր շահի գործերու վրայ, բացի մարսիլիացի սեղանաւորին քով ունեցած ստակէն։

—Կը հաւատամ, յարեց դատաւորը. բայց այս կտակը գտնելը շատ մեծ կարեւորութիւն ունի։ Ձեր քենեկալը Գ. Տիւնէյի գործերը ձենէ աղէկ գիտէ՞ր։

—Չեմ կարծեր։ Տիէկո ալ միշտ ստակի խնդիրներէ հեռու կեցած է ինծի պէս, թերեւս ինէ աւելի, վասն զի այս վերջի ատեններս մեր գործերուն չէր մասնակցեր իսկ։

—Պնդելուս պատճառն այն է որ, շարունակեց դատաւորը, պաշտօնս կը պարտաւորէ զիս։ Կը հաւատաք թէ ձեր գործաւորներն անմեղ են այս ըսպաննութեան գործին մէջ, ես ալ կ'ուզեմ հաւատալ, բայց այն ատեն այս ոճիրը ո՞վ կրնայ գործած ըլլալ։ Կրնա՞նք ենթադրել որ Գ. Տիւնէյը ըսպաննողը անցորդ մարդասպան մը ըլլայ, Թուլոնի թիարանի փախստական մը, որ գիշերը եւ ձեր բնակարանին առանձնութիւնը նպաստաւոր գտած ըլլայ այս ոճիրը գործելու։ Կամ ընդհակառակը պէ՞տք է ենթադրել թէ անանկ շահ մը, զոր չենք գիտեր, մարդասպանին ձեռքը զինած ըլլայ։ Այս ոճիրը կրնայ առնչութիւն ունենալ անանկ դէպքերու հետ, զորս չեմ գիտեր, թերեւս ձեր հօրը անցեալին մէկ պարագային։ Ուստի, սիրելիս պարոն Րոպէրթ, հաճեցէք ըսել ինծի ինչ որ գիտէք։ Ձեր եւ ձեր ուղղամտութեան վրայ բացարձակ վստահութիւն ունիմ։ Ձեզի հետ խօսողը դատաւոր մը չէ, այլ բարեկամ մը, որ սաստիկ կը ցաւի ձեր հօրը այս սոսկալի մահուան եւ կ'ուզէ անոր վրէժը լուծել։

Րոպէրթ այս խօսքերէն սաստիկ զգածուած բռնեց այն ձեռքը, զոր դատաւորը կ'երկնցնէր իրեն եւ ջանալով արցունքները բռնել, սկսաւ անոր կեանքին կարճ ու պարզ պատմութիւնն ընել։

Այս պատմութիւնը դատաւորը շատ յուզեց։ Ամենամեծ ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր եւ միայն Տիէկօի ընտանիքին վրայով տեղեկութիւններ հարցընելու համար ընդմիջեց անոր խօսքը։

Երբ Րոպէրթ եկաւ հօրը հետ անցուցած վերջին օրերուն եւ այն ձախող ճամբորդութեան, որու միջոցին Տիւնէյ սպաննուեր էր, հարցումներն աւելի ուրոշ եղան։

Խնդրեց երիտասարդէն որ առանց ամենափոքր պարագայ մը զանց ընելու պատմէ իրեն թէ տունէն հեռանալէն ի վեր ժամանակն ինչպէս անցուց։

Շատ դիւրին էր։

Րոպէրթ առջի օրը Մարսիլիա՝ սեղանաւոր Պրք. Կարսէն եւ Քրօզէի գրասենեակներն անցուցեր էր։

Իրիկուան Տիէկօի հետ անոնց տունը ընթրեր էր։

Հետեւեալ ցերեկն անցուցեր էր Սէն-Թրոբէզի ճեպընթացին մէջ, իսկ գիշերը, այն աղիտաբեր գիշերը, յորում Տիւնէյն սպաններ էին, երկու քենեկալները հանդարտ քնացեր էին Քօկօլէնի պանդոկին մէջ։

Երբ պատմութեան վերջը հասաւ Րոպէրթի ձայնը մարեցաւ եւ դատաւորը անոր կսկիծը յարգեց։

Դատաւորին վերջին հարցումը սա եղաւ թէ ինչո՞ւ այն գիշերը տունէն քանի մը մղոն հեռուն իջեւաներ էին, փոխանակ ճամբանին շարունակելով այն գիշեր տուն հասնելու։

Րոպէրթ դիւրաւ բացատրեց թէ կէս գիշերուն չէր կրցած կառք գտնել անանկ աւանի մը մէջ, ուր փոխադրութեան միջոցները հազուագիւտ են։

Այս երկար հարցաքննութենէն ետքը, ցաւէն ու յոգնութենէն վաստակաբեկ, գնաց Էլլէնի քով, որ կ'սպասէր։

(Շարունակելի)

COMP. RUSSE
DE NAVIGATION
à VAPEUR
ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի. Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2ին ը. ե.
Երեքշաբթի. Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար ժամը 5ին ը. ե.
Չորեքշաբթի. Թղթատար Սեւաստոփոլի համար ժամը 10ին ը. ե.
Չորեքշաբթի. Թղթատար Սեւ Ծովու նաւահանգիստներու համար, երկու շաբաթը անգամ մը առաւօտեան ժամը 11ին։
Հինգշաբթի. Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2ին ը. ե.
Ուրբաթ. Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը, ժամը 4ին ը. ե.

ԸՆՏԻՐ ԿԻՐԻՏԻ ԱՃԱՌ

Վերոտպեալ դրոշմի ներքեւ Gaprogk եւ չավրագէ շինուած աճառը, որու ամէն տեսակներէն լաւագոյն ըլլալը հաստատուած է, կը ծախուի քիլօն 3 ղրշ. 10 փարայի։ Իսկ արքունիքի յատուկ հոտաւէտ տեսակին քիլօն չորս ղրշ.ի կը ծախուի։

Գաւառներէն ըլլալիք ապսպրանքները շուտով պիտի կատարուին։

Կեդրոնատեղին է Ստամպոլ, Ասմա-Ալթը Թիւ 7։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԳԱՌՆԻԿ ԽԱԼՏԸՃԵԱՆ
եւ
Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ

Ի վաղուց անտի իր վաճառքներուն ազնուութեամբը հանրածանօթ սոյն տունը Շուկայի Պօստուրում խանէն փոխադրուած է Պոլիս, Մահմուտ փաշայի մօտ, Պարսից հիւպատոսարանին դէմ նորաշէն Թօփալեան խան Ա. յարկ Թիւ 18, 20, 22 եւ 24 վաճառատուները։

Վերոյգրեալ մթերանոցներուն մէջ պատրաստ եւ յանձնարարուած ու եղանակին համաձայն ամէն տեսակ հագուստներ եւ կերպասներ կը գտնուին, որք Եւրոպայէ բերուած պատրաստ հագուստներէն եւ կերպասներէն քան եւ հինգ առ հարիւր համեմատութեամբ պակաս գնով կը վաճառուին։ Այդ վաճառատան տեարց նպատակն է մրցիլ ի Պոլիս եւ Ղալաթիա վաճառուած հագուստներու ու կերպասներու հետ թէ աժանութեամբ եւ թէ տեսակի ազնուութեամբ։ Կը խնդրուի արգոյ հասարակութենէն որ նոյն մթերանոցները դիմելով անձամբ տեսնէ ու հասկնայ վաճառուած նիւթերու աժան գինն ու լաւ տեսակը։

ԱՄԷՆ լեզուէ
ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՄԱՀԱԶԴ
ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐՔ
ԱՅՑԱՔԱՐՍ
ԳԻՐՔ
ՑԱՆԿԵՐ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
Հաշուեցուցակ
ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ
ՏՈՄՍԵՐ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ

Տպարանը բաց է ամէն օր մինչեւ գիշերուան ժամ 3, նոյնպէս նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը.

ՆՈՐ ԳԻՒՏ
ԶԱՐԹՈՒՑԻՉ ԺԱՄԱՑՈՅՑ
ՈՍԿԻ ԵՒ ԱՐԾԱԹ

Որ մէկ ոլորով կը ցուցնէ ալաֆրանկա եւ ալաթուրքա ժամերը, եւ որու համար ուրիշ ժամացոյց մը այլեւս գնելու պէտք չմնար, որով մինչեւ այժմ առաջ կ'ըլլան երկու ժամերն ալ որք հաւասարապէս գործածելի են մեր երկրին մէջ.

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է
Մեծ-Շուկայ, Վալիտէ խան, Թիւ 2

ՑՈՎՍԷՓ ԹՕԼԱՃԵԱՆԻ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՈՒՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑ ԵՒ ՇՂԹԱՅԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ
ԱՐԾԱԹԱՊԱՏ ԱԹՍԷՆԵՐ

Ճերմակ մետաղի վրայ Քրիսթօֆլի գործարանէ

Սոյն վաճառատունն իր բոլոր ապրանքները կ'երաշխաւորէ ...

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

THE PATRIOTIC

«ՓԱՏՐԻՕՏԻՔ» ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ
Հիմնուած է Տուպլին 1824ին

Դրամագլուխ 1,500,000 անգլ. ոսկի
Տարեկան եկամուտ աւելի քան 200,000

Կատարեալ ապահովութիւն. — Վնասները կը վճարուին փութով եւ առատաձեռնութեամբ։

Ընդհանուր գործակալք ՊԷՕՔԸՐ եւ ԷՏՈՒԱՐՏՍ
Թոմրուքճեան խան. Պահչէ-Գաբու, Ստամպոլ

Դեռ գործակալք ՄԻՀՐԱՆ ՍԱՐԸՆԵԱՆ
8, Համիտիէ ճամբէսի, Ստամպոլ
ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ
Իսրէթ խան, Ղալաթիա

ՓՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆ ՊԱԼՍԱՄ

Ընդդէմ հազի, հարբուխի, փքնտոքութեան, ծանրաշնչութեան

Այս նշանաւոր դեղին յաջողութիւնն է անմիջապէս հանգստացնել հազը, հարբուխը, Ջայնի մարելը, Շնչելու դժուարութիւնը եւ կոկորդի հիւանդութիւնները։ Անմիջապէս կը լուծէ խաղացած մաղասը եւ կը քակէ.
Այն անձերն որք կոկորդին մէջ անհաճոյ մարմաշ ունին, որոնք գիշերները հանգիստ չեն կրնար ունենալ հազէն, անմիջապէս կը հանգչին, շատ անգամ մէկ որսումը կը բուժէ. Դժուարաշնչութեան, երկարատեւ հազերու, ինֆլուէնցայի դէմ կարելի չէ նկարագրել այս նշանաւոր դեղին կատարած հրաշքները.

Կեդրոնատեղին է ԷՏՄՈՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ. Վոյվոտա փողոցին քով, Ղալաթիա, Թիւ 95 եւ 97, Ղալաթիա

NO-TO-BAC

ԾԽՈՐԴԱՐԱՆԻ ԽՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ՎԱՒԵՐԱԿԱՆ ԴԵՂ

Աշխարհիս միակ «ԱՆԹԻՆԻԿՕԹԻՆ» է. Գինը այնչափ քան մըն է եւ այն որ ծխելու վարժութիւնը կ'ուզէ թողուլ եւ չկրնար, լաւ պիտի ընէ եթէ գործածէ այս դարմանը որ միայն կարող է արմատէն ընել այդ վարժութիւնը, ինչ ատենէ ալ հաստատուած ըլլայ.
Եթէ փորձել ուզէք, պիտի տեսնէք որ ծանրութեամբն ոսկի կ'արժէ. Մէկ տուփը տասը օրուան կը բաւէ եւ սովորական պարագաները բուժելու կը բաւէ. Օրը պէտք է առնել 7 քառորդ.
Այս նշանաւոր դեղը կը բուժէ միանգամայն սրտի հիւանդութիւնները, ջղացաւը, անհանգստութիւնը, խաչափողի հիւանդութիւնը, գիւղացիութիւնը, սրտի անկանոն զարկը, լէ բոքի հիւանդութիւնները, տեսողութեան խանգարումները, գլխու պտոյտը, անզգամութիւնը, մարսողութեան պակասութիւնը, սրտի ճնշումը, մաշման ընդհանուր տկարութիւնն եւ ծխախոտի բոլոր հիւանդութիւնները որք առաջ կուգան նիքօթինէն.

Կեդրոնատեղին է ԷՏՄՈՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ. Վոյվոտա փողոցին քով, Ղալաթիա Թիւ 95 եւ 97, Ղալաթիա.

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐ
FARINE LACTÉE ITALIENNE

Բոլոր տաղանդաւորական ցուցահանդէսներու մէջ մեծամեծ վարձատրութեանց արժանացող այս խառնակ դեղը, որ ամէնուն կողմանէ գովուած է, ինչպէս որ փորձով հաստատուած է շատոնց ի վեր. Տղայոց մարմնակազմը կը պահէ առողջ ու կը ամրացնէ.

Տկար եւ աւելի տղայոց պէտք է տալ
FARINE LACTÉE PHOSPHO-FERRUGINEUSE
որ կը պարունակէ միանգամայն երկաթ եւ փոսփոր.

Բոլոր դեղարաններու գեղօրէից մթերանոցներու մէջ կը գտնուի.

Կ. Պոլսոյ միակ ներկայացուցիչն է
Գ. ՎԻՔԹՕՐ ՇՆՈՒՐ,
ԱԳՈՒՏ ԷՖ. ԽԱՆ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
Ա Ռ Ո Ւ Խ Ծ Ա Խ
Տուն, Արտաթեղման, Խանութ, Մառանք, Խան, Մեծակ, Արտ, Պարտէզ, Ագարակ, Կալուածք, Այգի, եւ այլն ծախու, կալուածական առուծախներ.
Փ Ո Խ Ա Ռ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն
Ե Ւ
Փ Ո Խ Ա Տ Ո Ւ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն
Եւ կալուածական ամէն տեսակ գործառնութիւններ.
Թէքեաւ, Ղաւալ, Թէֆթեր ...
Արտիկ ...
Ինկիւրի օղլու խան թիւ 1, Վարինա ...
1—10

ՆՈՐՈՒԻՉ ԻՒՆԻԸՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐՈՒԻՉ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆ, ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1797ին

Ապահովագրեալ գումար	7,250,000,000	Ֆրանք
Վճարեալ վնասք	225,000,000	»
Տարեկան հասոյթ	20,000,000	»
Պահեստի դրամ	53,000,000	»

Կ. ՓՈՒՆՏՕ, Վալիտէ խանի, Ղալաթիա 67 եւ 69.

ՆՈՐՈՒԻՉ ԻՒՆԻԸՆ
ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՁՈՒԼՈՒԱԾ ԸՄԻԱԿԸԼ ԱՄԻՔԵՅՊԼ ՍՈՍԱՅԵԹԻ ՀԵՏ

Հիմնուած 1706ին
Ստորագրեալ դրամագլուխ 2000,000 անգլ. ոսկի
Վճարուած 2,000,000 »

ՆՈՐՈՒԻՉ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ԱՐԿԱԾԻ
Հիմնուած 1856ին

Ստորագրեալ դրամագլուխ 200,000 ոսկի
Պահեստի դրամ 190,000 »

ՓԵՆԻՔՍ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

Դրամագլուխ	Ֆրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Ընթացաւորական մէջ	»	69,244,813
Հասոյթը 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000

... ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԳԱՆՁԱՏ. ... ՖՐԱՆՔ 118 ՄԻԼԻՈՆ

ՏՕՔԹՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Մասնագէտ ծննդական գործառնութեանց եւ գաղղիական հիւանդութեանց։ Ղալաթիա, կամուրջին գլուխը, Թիւ 5։

ԱՐԵՂԱԶԱԳՆ Ի ՍԷՐ

Կարդացէք ԱՐԵՂԱԶԱԳԸ, զի Սողոմոն կը գրէ. «Բուռն է իբրեւ զմահ Սէր»։
Գին 40 փարա

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Բաշա Չօրապճի խանի կարգը թիւ 64

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԸՆՏԻՐ ԹԷՅԻ

Մեր վաճառատունը, որ ուղղակի Չինաստանէ եւ Ճավայէն բերել տրուած ընտիր թէյերու կեդրոն մըն է, թէ իր թէյերու ազնւութեամբ եւ թէ գիներուն անհամեմատ աժանութեամբ քիչ ատենուան մէջ թէյասէրներու մեծ ընդունելութեան արժանացած է, ամեն անոնք որ կը փափագին ընտիր եւ միանգամայն աժան թէյ ունենալ, հաճին այցելել մեր վաճառատունը Անգամուան մը փորձը մեզ բաւ է։

Նաեւ մեր վաճառատան մէջ կը գտնուին ռուսական ընտիր սամավարներ.
Թէյամաններ եւլն. եւլն. միշտ ընտիր միշտ ընտիր միշտ աժան։

Ա.Զ.Դ.— Կեղծերէն զգուշանալու համար կ'աղաչենք որ ամէն տուփերու վրայ մեր վերոգրեալ մակագրեալ փնտռէք.

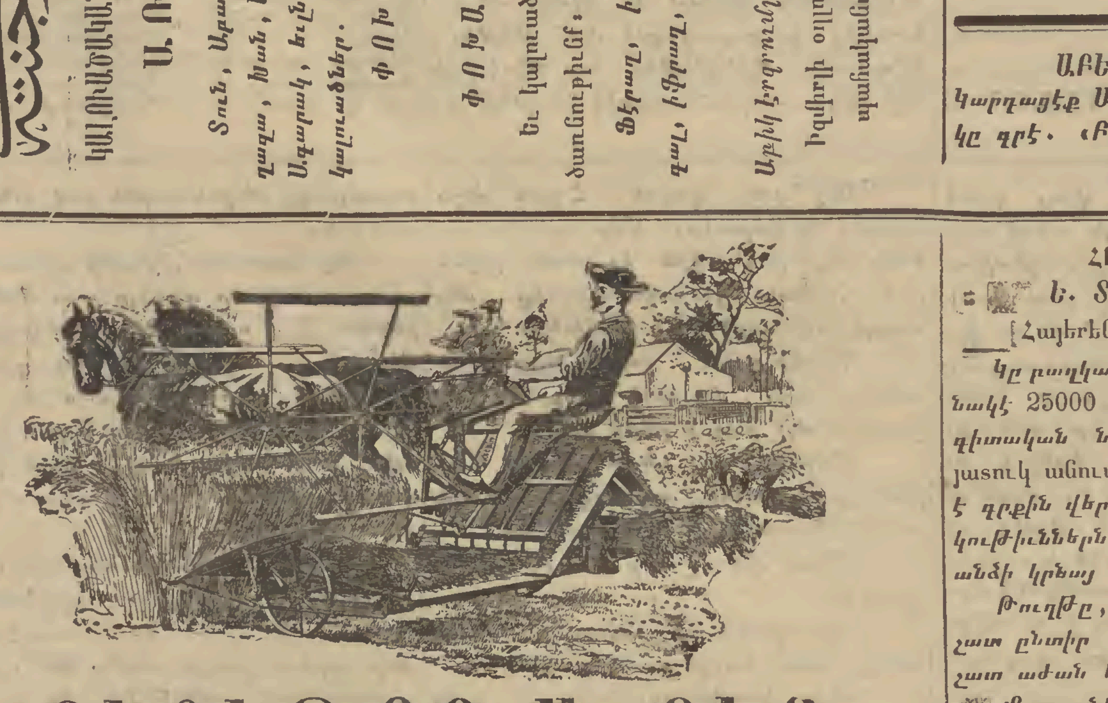

ՌՈՒՕԼԹԸՐ Ա. ՈՒՏ

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ՀՆՁՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Արօրներ, մանկեռներ, ցաւոիչներ, զանազան տեսակ ցանոտեր զատելու եւ մաքրելու հոսիչներ։ Ջոր խոտի, յարդի, բամբակի համար ճեռքի մամուլներ, ոսքովով 70 էն 90 քիլոնոց հակեր կը շինուին։

ՈՒՏ ի հնձող մեքենայ գնողներուն հարկ եղած երաշխաւորութիւնն ու յանձնարարականները ցոյց կը տրուին։ Մէկ ժամու մէջ զոյգ մը ձինով 4 տէօնիւմ եւ զոյգ մը եզով 3 տէօնիւմ արտ կը գործէ։

ԼՕՈՒԹԸՆ եւ ԸՆԿ.

25 եւ 28, Բերէհմպէ բազար
ԿԱԼԱԹԱ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ Է
Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆԻ
Հայերենէ ի գաղ. բառագիրքը

Կը բաղկանայ 413 էջերէ. Կը պարունակէ 25000 բառ եւ ոճ. 1000է աւելի գիտական նոր բառեր եւ նոյնքան յատուկ անուանց բառարան մը դրուած է գրքին վերջը։ Բառերու ճիշտ նշանակութիւններն դրուած են եւ այսու անձի կրնայ օգտակար ըլլալ։

Թուղթը, տպագրութիւնը եւ կազմը շատ ընտիր ըլլալով հանդերձ, գինը շատ աժան եւ ամէ՛ն անձի մատչելի է։

Բառզոնէ կազմ	15	ղրուշ
Ընտիր լաթակազմ	$17\frac{1}{2}$	»
Կէս կաշեկազմ	20	»

Օտար երկրաց համար 3,25, 3,75 եւ 4 Ֆրանք. փոստի ծախքը առնողին վրայ. մեծ քանակի համար գոհացուցիչ զեղչ։

Կեդրոնատեղին է հրատարակչին գրատունը, Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Պահճէ գաբու Թիւ 4, ուր պէտք է ուղղուին ամէն յանձնարարութիւնք։ Ապառիկ չի ղրկուիր։
16—16